

PREMIETNUTIE EURÓPSKEJ ZELENEJ DOHODY DO OPATRENÍ NA MIESTNEJ ÚROVNI

Vyhlásenie európskych miestnych a regionálnych lídrov

My, európski miestni a regionálni lídri, opätovne potvrdzujeme náš záväzok dosiahnuť ciele Európskej zelenej dohody na našich územiach a podporiť čo najväčšiu účasť našich občanov, podnikov a miestnych komunít.

Časť I: Preambula

Uznávame kritickú globálnu situáciu a naliehavé výzvy, na ktoré Európa v súčasnosti musí reagovať, pričom úsilie o nájdenie riešení trojitej planetárnej krízy¹ ohrozujú nestabilné geopolitické situácie. V tejto súvislosti predstavuje Európska zelená dohoda transformačnú víziu udržateľnej budúcnosti Európy, ktorú treba chrániť a ďalej rozvíjať.

Keďže EÚ po voľbách v roku 2024 vstúpi do novej fázy, v ktorej sa prejde na vykonávanie Zelenej dohody, mal by sa klásť oveľa väčší dôraz na formulovanie politik, ktoré umožnia zavádzanie zmysluplných opatrení a urýchlia zavádzanie riešení v praxi na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu. Budú hmatateľným prínosom pre naše podniky a naše komunity a zároveň urýchlia prechod na klimatickú neutralitu.

Miestne a regionálne samosprávy zohrávajú ústrednú úlohu pri plnení Európskej zelenej dohody. Vzhľadom na našu blízkosť k občanom a podnikom máme najlepšie predpoklady na zapojenie miestnych zainteresovaných strán a komunít vytvorením potrebných podmienok a poskytnutím podpory pre rozvoj miestnych iniciatív, čím sa zabezpečí, aby sa Európska zelená dohoda transformovala na zmysluplné, účinné a hmatateľné opatrenia v prospech všetkých ľudí.

Aby sme splnili svoj záväzok, musíme konať v správnom kontexte. Zatiaľ čo sa zameriavame na navrhovanie stratégií na pomoc občanom, zainteresovaným stranám a podnikom, naša schopnosť mobilizovať a vykonávať opatrenia by mala byť pevnejšie zakotvená v Európskej zelenej dohode, pričom pri rozvoji európskeho legislatívneho a podporného rámca by sa mali zohľadniť naše potreby, prekážky a príležitosti.

¹ [What is the Triple Planetary Crisis? | UNFCCC](#)

My, európski miestni a regionálni lídri:

- Opätovne potvrdzujeme naše odhodlanie konať ako kľúčoví spojenci Európskej únie a členských štátov pri **vykonávaní ambiciózných a transformačných opatrení** zameraných na plnenie Európskej zelenej dohody v praxi.
- Opätovne vyhlasujeme našu ochotu budovať **silnejšie kapacity a zručnosti** na realizáciu projektov Zelenej dohody, podporovať inovácie, spoluprácu a zapojenie občanov v rámci našich rôznych oblastí verejnej politiky a naprieč nimi.
- Zdôrazňujeme, že miestne a regionálne samosprávy v záujme aktívneho zapojenia občanov, zainteresovaných strán a podnikov iniciujú mnohé **prispôsobené konkrétne opatrenia a ciele**. Zdôrazňujeme však, že je potrebné plánovať **lepšiu integráciu viacúrovňového riadenia a priamy prístup k financovaniu**.
- Vítame rastúci počet podporných nástrojov EÚ² pre miestne a regionálne samosprávy v rôznych oblastiach politiky Európskej zelenej dohody. **Varujeme** však, že tento nárast nemusí zodpovedať príslušnému zvýšeniu jeho merateľného vplyvu³.

Časť II: Odporúčania

My, európski miestni a regionálni lídri, v tejto súvislosti:

1. Vyzývame spoluzákondarcov a členské štáty, aby prepracovali účinné procesy **viacúrovňového riadenia**, ktoré v plnej miere poskytnú uznanie, zviditeľnenie a podporu s cieľom umožniť zrýchlené a rozsiahle opatrenia miestnych a regionálnych aktérov a zároveň uznať naše rozmanité podmienky a zdroje na dosiahnutie klimatickej neutrality a odolnosti.
2. Vyzývame spoluzákondarcov a členské štáty, aby zaviedli zlepšenia harmonizovaného monitorovacieho systému v rámci riadenia energetickej únie s cieľom umožniť **začlenenie úsilia a príspevkov miestnych a regionálnych samospráv** prostredníctvom monitorovacích systémov, ktoré sú v súlade s národnými energetickými a klimatickými plánmi a rešpektujú národné špecifiká.
3. Žiadame Európsku komisiu a členské štáty, aby miestnym a regionálnym samosprávam a ich zainteresovaným stranám poskytli primerané **podporné platformy na zručnosti a budovanie kapacít**, čím sa uľahčí vykonávanie Zelenej dohody a jej monitorovanie.

² Vrátane iniciatív, ako je Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike, Dohoda o zelených mestách, iniciatíva Obehové mestá a regióny, výzva Inteligentné mestá a iné.

³ [The impact of EU climate and energy initiatives on cities' climate transition](#) (Vplyv iniciatív EÚ v oblasti klímy a energetiky na klimatickú transformáciu miest), VR, Európska únia, 2023.

4. Vyzývame Európsku komisiu, aby nám poskytla **pružnejšie a inkluzívnejšie podporné nástroje**⁴, ktoré by nám umožnili dôslednejšie riešiť naše jedinečné výzvy, a to využitím príležitostí, ktoré ponúka naša miestna a regionálna situácia, a aby zároveň zlepšila dostupnosť a inkluzívnosť podporných nástrojov a finančných zdrojov (napr. kohézne fondy, Fond obnovy, Fond na spravodlivú transformáciu, Sociálno-klimatický fond) pre širšiu skupinu miestnych a regionálnych samospráv.
5. Požadujeme silnejšie **synergie medzi podpornými nástrojmi EÚ**⁵ a **iniciatívami, plánovacími procesmi a opatreniami členských štátov** s cieľom zlepšiť vzájomné posilňovanie a inkluzívnosť a ponúknuť technickú a finančnú podporu, ktorú miestne a regionálne samosprávy potrebujú na uplatňovanie Európskej zelenej dohody v praxi.
6. Žiadame, aby sa dôraz kládol na **synergie medzi existujúcim financovaním a podpornými nástrojmi EÚ**⁶ s cieľom dosiahnuť silnejší vplyv a prekonať kontraproduktívne politické bariéry, duplicitu a zbytočnú administratívnu záťaž.
7. Vyzývame spoluzákonodarcov, aby **vyčlenili dodatočnú finančnú podporu EÚ priamo** na vykonávanie Zelenej dohody na miestnej a regionálnej úrovni s cieľom zabezpečiť, aby sa politické záväzky mohli plniť vytvorením spoľahlivých vykonávacích postupov.
8. Naliehavo požadujeme na väčšie **zosúladenie a integráciu medzi fondmi EÚ v oblasti regionálnej politiky a politiky súdržnosti** a cieľmi Zelenej dohody a podpornými nástrojmi⁷ pre miestne a regionálne samosprávy.
9. Odporúčame zaviesť financovanie **viazané na výkonnosť**, ktoré by zahŕňalo mechanizmy odmeňovania miestnych samospráv na základe dosiahnutia environmentálnych, sociálnych a čistých hospodárskych cieľov, pričom by sa zohľadnili národné špecifiká jednotlivých členských štátov EÚ.
10. Navrhujeme intenzívnejšiu spoluprácu medzi Európskou komisiou a Výborom regiónov prostredníctvom **osobitnej skupiny Zelená dohoda na miestnej úrovni**, ktorá by slúžila ako ústredné centrum pre spoluprácu s miestnymi a regionálnymi samosprávami, koordinovala úsilie medzi podpornými nástrojmi EÚ a poskytovala usmernenia pre zosúladenie politík EÚ v oblasti Zelenej dohody s miestnymi a regionálnymi kapacitami a potrebami.

4 Vrátane iniciatív, ako je Dohovor primátorov a starostov o klíme a energetike, Dohoda o zelených mestách, iniciatíva Obehové mestá a regióny, výzva Inteligentné mestá a iné.

5 Tamže.

6 Tamže.

7 Tamže.

Časť III: Záver

Na zabezpečenie úspešného vykonávania Európskej zelenej dohody je nevyhnutné posilniť postavenie miestnych a regionálnych samospráv ako kľúčových aktérov zmien.

Posilnením našich kapacít, poskytnutím cielenej finančnej podpory, prelomením politických prekážok a nadviazaním štrukturálnych dialógov môže EÚ využiť potenciál miestnych a regionálnych iniciatív, ktoré sú hnacou silou udržateľnej transformácie, a zároveň ich zosúladiť s miestnou a regionálnou realitou. Tento prístup využije dôveru, ktorú občania a podniky vkladajú do svojich miestnych a regionálnych samospráv, čím sa zabezpečí neustála koordinácia a zosúladenie a Európska zelená dohoda sa posunie od obyčajnej túžby ku skutočnosti.